

УДК 330.322

DOI: 10.31732/2663-2209-2020-59-207-213

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Лаглер К.¹, Богуславська С.І.²

¹ керівник департаменту бізнес-консультування, Targit GmbH Osterreich, Вена, Австрія,
e-mail: europe.snt@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1209-5225>

² к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та економічної безпеки, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, бульв. Шевченка, 81, 18000, Україна,
e-mail: boguslavskaya1980@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6834-9765>

FORMATION OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE REGIONS ECONOMY

Lagler K.¹, Boguslavka S.²

¹ Head of Business Advisory Services, Targit GmbH Osterreich, Vena, Austria, e-mail: europe.snt@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1209-5225>

² Ph.D. (Economics), associate professor, associate professor of management and economic security department,
Cherkasy National University, Cherkasy, boul. Shevchenko, 81, 18000, Ukraine,
e-mail: boguslavskaya1980@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6834-9765>

Анотація. Ефективною умовою розвитку будь-якої соціально-економічної системи є наявність інвестицій, як важливішого джерела економічного зростання держави. У сучасних умовах залучення інвестицій є важливим завданням та одним із головних складників розвитку національної економіки. Передумовою ефективною інвестиційної діяльності є аналіз і оцінка привабливості об'єктів інвестування з метою визначення орієнтирів та пріоритетів для надходження інвестицій. Інвестиційна привабливість є важливим складником стратегії сталого економічного розвитку держави, тому її дослідження та оцінка мають велике теоретичне та практичне значення. Метою дослідження є визначення етапів формування інвестиційної привабливості економіки регіону. У роботі доведено, що під оцінкою інвестиційної привабливості економіки регіонів доцільно розуміти процедуру визначення інвестиційного потенціалу регіону та інвестиційних ризиків, що виникають як на рівні держави так і в кожному окремому регіоні, а також зіставлення її результатів з обраною базою порівняння або побудови моделі рейтингового оцінювання. Розроблена процедура формування інвестиційної привабливості економіки регіону, яка полягає у наступному: 1) визначення мети та завдань оцінки; 2) визначення об'єктно-орієнтованої бази даних; 3) визначення ризиків, що впливають на інвестиційну привабливість економіки регіонів; 4) вибір часового інтервалу; 5) вибір методу дослідження. Обґрунтовано, що до загальних завдань оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів належать наступні: аналіз інвестиційного потенціалу економіки регіону; визначення впливу ризиків; формулювання результатів дослідження у вигляді інформаційно-аналітичної або графічної оцінки. Встановлено, що до принципів відбору показників інвестиційної привабливості економіки регіонів слід віднести наступні: цілеспрямованість, простота, уніфікованість, об'єктивність, достовірність, реалістичність та науковість.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, інвестиційний потенціал, регіон, економіка.
Формул: 0; рис.: 2, табл.: 0, бібл.: 10

Annotation. An effective condition for the development of any socio-economic system is the availability of investment as a more important source of economic growth of the state. In modern conditions, attracting investment is an important task and one of the main components of the national economy. A prerequisite for effective investment activity is the analysis and evaluation of the attractiveness of investment objects in order to determine the guidelines and priorities for investment. Investment attractiveness is an important component of the strategy of sustainable economic development of the state, so its research and evaluation are of great theoretical and practical importance. The purpose of the study is to determine the stages of formation of investment attractiveness of the region's economy. The paper proves that the assessment of investment attractiveness of regional economics should be understood as a procedure for determining the investment potential of the region and investment risks that arise both at the state level and in each region, as well as comparing its results with the selected comparison base or rating model. The procedure for forming the investment attractiveness of the region's economy has been developed, which consists in the following: 1) determination of the purpose and objectives of the assessment; 2) definition of object-oriented database; 3) identification of risks affecting the investment attractiveness of the economy of the regions; 4) the choice of time interval; 5) the choice of research method. It is substantiated that the general tasks of assessing the investment attractiveness of the region's economy include the following: analysis of the investment potential of the region's

economy; determining the impact of risks; formulation of research results in the form of information-analytical or graphical evaluation. It is established that the principles of selection of indicators of investment attractiveness of the economy of the regions should include the following: purposefulness, simplicity, uniformity, objectivity, reliability, realism and scientificity.

Key words: investments, investment attractiveness, investment potential, region, economy.

Formulas: 0; fig.: 2, tabl.: 0, bibl.: 10

Постановка проблеми. Встановлення обґрунтованої оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів зумовлює необхідність науково-методичного забезпечення цього процесу на засадах сукупності відповідних принципів, методів та засобів, які забезпечують її розрахунок. У сучасній регіональній науці існує досить потужний інструментарій, який використовується для визначення оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів, але не існує єдиного, уніфікованого підходу, який би дозволив поєднати та порівняти територіальні особливості, природно-кліматичні та географічні умови, існуючі соціально-економічні відносини, особливості відтворення продуктивних сил, національних традицій та демографічних особливостей тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інвестиційної діяльності висвітлено у дослідженнях іноземних та вітчизняних науковців, зокрема істотний внесок у забезпечення інвестиційної привабливості територій зроблено А. Смітом, Д. Рікардо, Дж. Кейнсом, Д. Міллем, П. Самуельсоном, Л. Маршалом, І. Бланком, Л. Горбатюком, А. Жученко, А. Загороднім, П. Зачепило, І. Івашуком, Т. Качалою, І. Крупко, Т. Майоровою, М. Мельником, Н. Пархоменко, А. Пересадою, А. Пешко, І. Сазонець, В. Струніною, В. Федоровою та ін. Однак, незважаючи на існуючий доволі потужний інструментарій підвищення інвестиційної привабливості економіки територій, питання розробки уніфікованої методики його оцінки та розробки механізму стимулювання в сучасних умовах розвитку конкретних територіальних утворень, є досить актуальними та своєчасними.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є визначення етапів

формування інвестиційної привабливості економіки регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи природу та сутність оцінки в економічній науці, перш за все, необхідно визначити мету її призначення. При оцінці економічних процесів та явищ умовно визначають два напрямки цього процесу. По-перше, це техніко-економічна оцінка, під якою розуміється визначення в натуральному і вартісному вираженні умов використання ресурсів держави, регіону, міста та підприємства. По-друге, це поведінкова оцінка, яка заснована на розумінні людської діяльності в економіці держави, регіону, міста та підприємства. Відзначимо, що з метою отримання обґрунтованої оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів доцільно використовувати інтегральний підхід, який полягає у поєднанні двох зазначених підходів [2].

Процедура отримання оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів ускладнюється поєднанням різних соціально-економічних процесів розвитку території, які не можливо виразити за допомогою одного уніфікованого показника. Визначення цієї оцінки відбувається на засаді показників, які впливають на інвестиційну привабливість регіонів та мають різну методику розрахунку. Важливим етапом науково-методичного забезпечення оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів є обґрунтування принципів відбору показників. Під оцінкою інвестиційної привабливості економіки регіонів розуміємо процедуру визначення інвестиційного потенціалу регіону та інвестиційних ризиків, що виникають як на рівні держави так і в кожному окремому регіоні, а також зіставлення її результатів з обраною базою порівняння або побудова моделі рейтингового оцінювання. Аналіз

результатів оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів дозволяє встановити ситуацію, яка склалася в економіці регіону, виявити існуючі проблеми та явища, обґрунтувати

найбільш дієві напрями інвестиційної політики регіону та країни. Процедура формування інвестиційної привабливості економіки регіону представлена на рисунку 1.

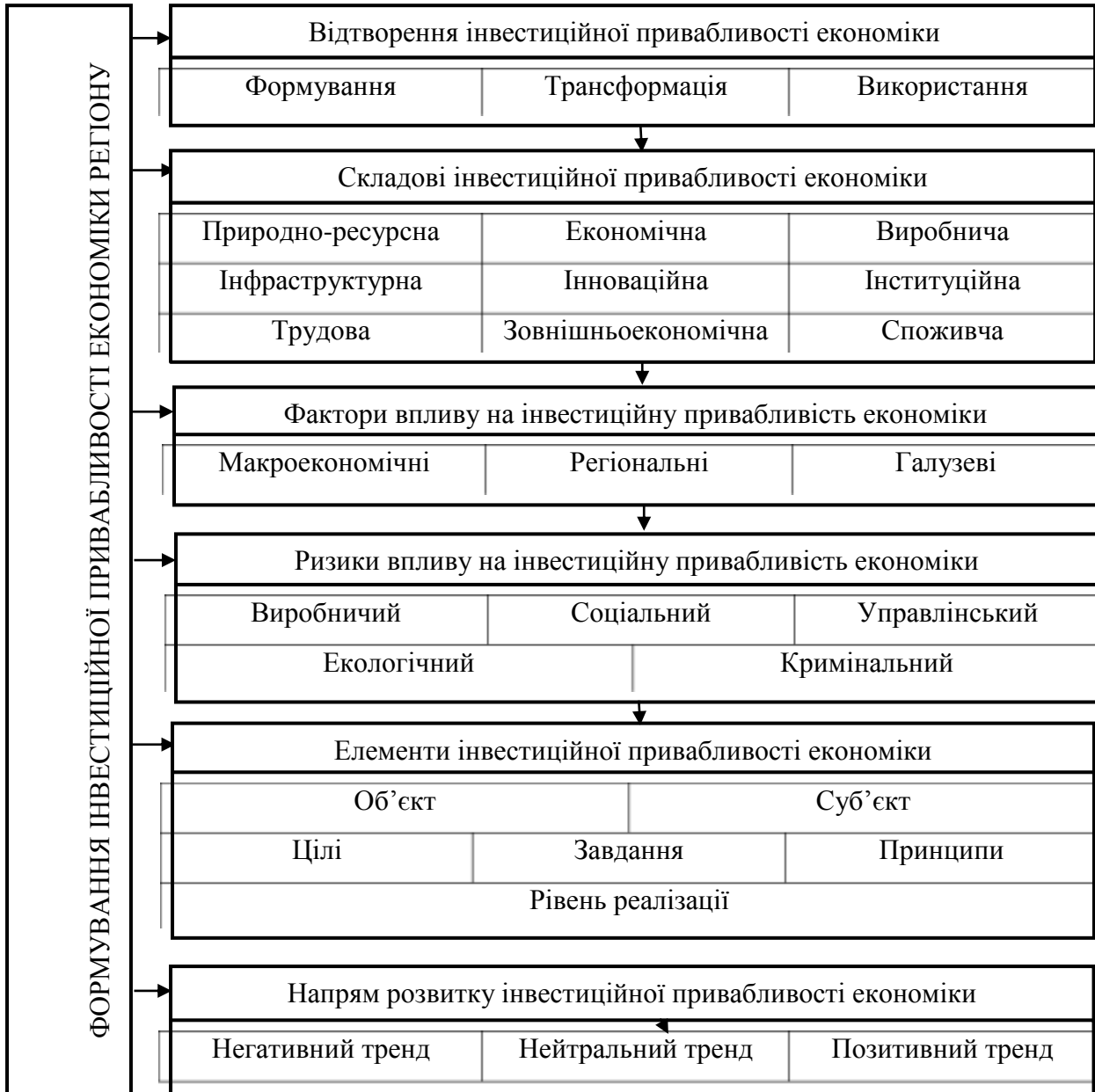

Рис. 1. Процедура формування інвестиційної привабливості економіки регіону

Послідовність етапів процедури формування інвестиційної привабливості економіки регіонів можна представити наступним чином:

Перший етап. Визначення мети та завдань оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів. Важливо зазначити, що від мети оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів залежить і процедура її

визначення. Традиційно виділяють внутрішні та зовнішні цілі оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів. Зовнішні цілі оцінки полягають у визначенні доцільності прийняття інвестиційного рішення в економіку регіону. Внутрішні, полягають у моніторингу подальшого стану інвестиційної привабливості економіки регіону.

До загальних завдань оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів належать наступні: аналіз інвестиційного потенціалу економіки регіону; визначення впливу ризиків на інвестиційну привабливість економіки регіонів; формулювання результатів дослідження у вигляді інформаційно-аналітичної або графічної оцінки [3].

Другий етап. Визначення об'єктно-орієнтованої бази даних оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів. Зазначимо, що під об'єктно-орієнтованою базою даних, розуміється система показників, за допомогою якої моделюється оцінка інвестиційної привабливості економіки регіонів у вигляді інформаційно-аналітичної або графічної інтерпретації. Систему показників доцільно формувати на засаді відповідної ідеології (принципів). До принципів відбору показників інвестиційної привабливості економіки регіонів слід віднести наступні:

Принцип цілеспрямованості. Цей принцип полягає у включенні тільки тих показників, які відображають інвестиційну привабливість економіки, які впливають на інвестиційний клімат та створюють інвестиційний потенціал території. Чим точніше визначені вимоги до оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів тим ефективніше будуть її результати.

Принцип простоти. Принцип, який полягає у використанні оптимальної кількості показників, які дозволяють оцінити досліджуване явище або процес, тобто не завантажувати оцінку другорядними показниками та використання такого методологічного інструментарію, який не потребує масивних розрахунків та тривалого часу, якщо можна отримати результат більш доступнішими засобами.

Принцип уніфікованості. Суть цього принципу полягає в обмеженості великого різноманіття можливих підходів до оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів рамками загальноприйнятих норм, правил, стандартів, властивостей і ознак,

тобто призводить до формування (стандартизації) єдиної системи інструментарію. Саме використання цього принципу дозволить забезпечити єдиний підхід до інтерпретації отриманих результатів, а також їх порівняння за різними регіонами.

Принцип об'єктивності. Принцип, який можна розглядати як базовий. Суть якого полягає у тому, що будь-який процес або явище необхідно приймати таким, як воно є. Тобто в процесі дослідження необхідно виключити будь-який прояв суб'єктивізму. У свою чергу, при проведенні дослідження це дозволить «не видавати бажане за дійсне».

Принцип достовірності. Цей принцип стосується як вхідної інформації так і отриманих результатів дослідження. Достовірність вхідних даних означає надійність показників, які є вхідною інформацією для оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів. Система показників повинна формуватися на офіційних джерелах інформації, наприклад статистична інформація, яка надається Державною службою статистики України; інформація, яка отримана за результатами проведення вибіркового обстежень; інформація, яка отримана за результатами проведення соціологічних досліджень тощо. Принцип достовірності результатів дослідження полягає у поданні обґрунтованої оцінки, яка отримана за допомогою наукового-методичного інструментарію, та має припустиму похибку апроксимації.

Принцип реалістичності. Принцип, який передбачає використання тільки таких показників, за якими існує постійне спостереження, інформація про які регулярно оновлюється.

Принцип науковості. Принцип, який забезпечує об'єктивність проведених досліджень та надання доказів сформульованим висновкам, на засаді сучасних наукових досягнень у відповідній галузі науки. Принцип науковості означає, що в процесі дослідження відбувається дотримання встановленим підходам, використання методології, заснованої на

науково аргументованих засобах проведення досліджень, обробки і аналізу результатів дослідження. Оцінку складових інвестиційної привабливості економіки регіонів можливо отримати за допомогою відповідних показників та індикаторів, які змінюються як в часі та і в просторі.

Третій етап. Визначення ризиків, що впливають на інвестиційну привабливість економіки регіонів. Формування інвестиційної привабливості економіки регіону відбувається в умовах виникнення ризиків. Визначення оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів без урахування впливу різноманітних ризиків може призвести до помилкової оцінки цього процесу, і як наслідок, до прийняття необґрунтованого управлінського рішення. Таким чином, прийняття обґрунтованого управлінського рішення, повинно відбуватися на засаді інтегральної оцінки, яка враховує як позитивні риси економіки регіону, так і силу дії ризиків як зовнішнього так і внутрішнього впливу.

Метою визначення ризику, що впливають на інвестиційну привабливість економіки, є встановлення можливих його наслідків та врахування його дії при проведенні оцінки інвестиційної привабливості економіки регіону, тим самим збільшує достовірність отриманої оцінки. Важливо зазначити, що вплив ризиків необхідно розглядати як дію, у разі якої відбуваються кількісні та якісні зміни в складових інвестиційної привабливості економіки регіонів. Можна виділити наступні види ризиків, які сприяють виникненню «ситуації невизначеності».

Виробничий ризик, який відображає основні тенденції розвитку підприємницької діяльності в регіоні. Визначається через наступні показники: знос основних фондів, частка збиткових підприємств, величина збитку, який отримали підприємства тощо.

Соціальний ризик, який відображає рівень соціальної напруженості в регіоні. Визначається через наступні показники: смертність населення у працездатному віці, природне скорочення населення,

міграційне скорочення населення, чисельність безробітного населення у віці 15-70 років, питома вага чисельності населення з грошовими доходами нижче величини прожиткового мінімуму, площа аварійного житлового фонду, частка населення з доходами нижче прожиткового мінімуму тощо. Управлінський ризик є характеристикою управлінської діяльності, яка здійснюється в умовах невизначеності, що викликана наступними причинами: недостатність або недостовірною інформація, прийняття управлінського рішення, яке пов'язане з високою ймовірністю несприятливих умов виконання тощо [168].

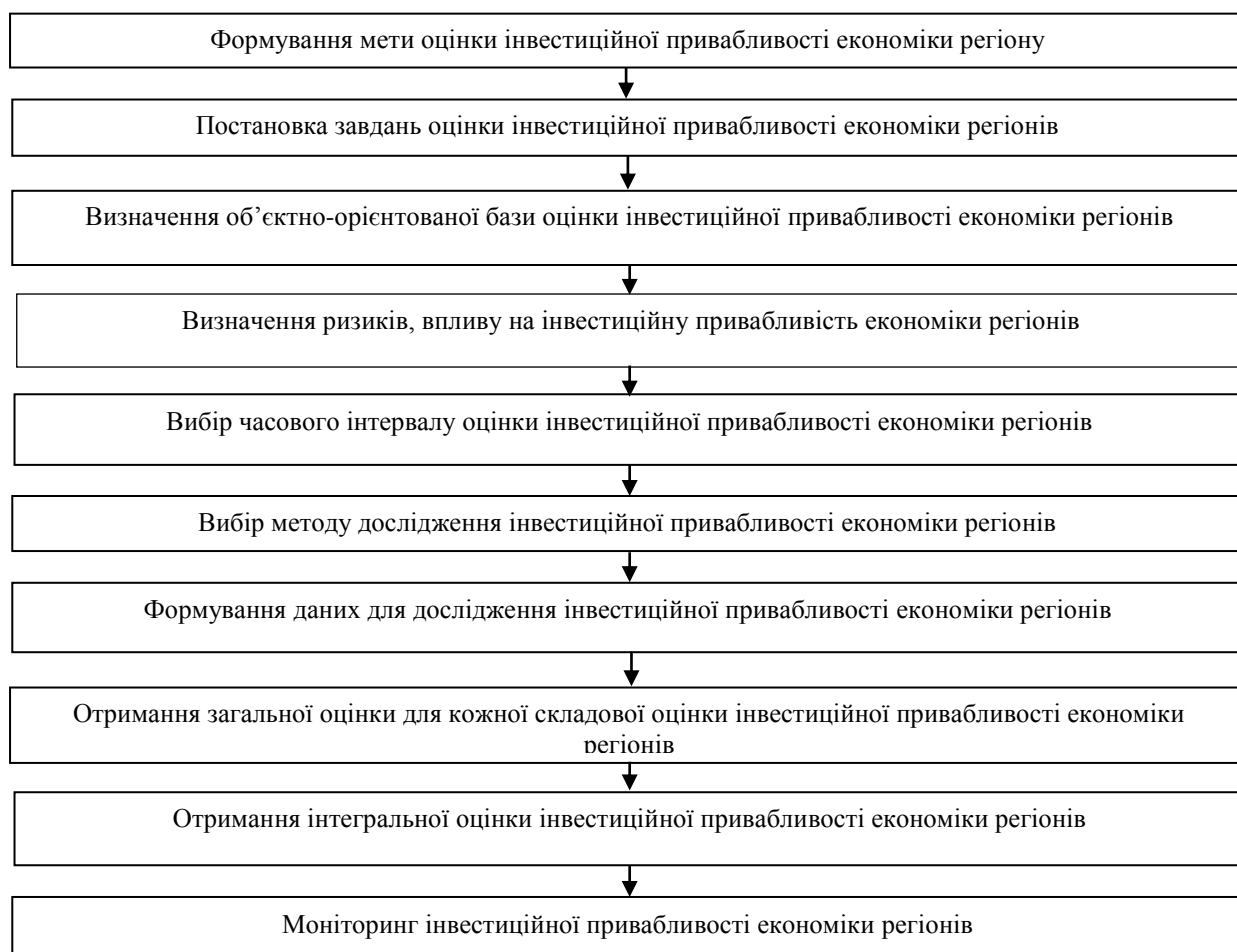
Визначається через наступні характеристики: недостатність для подальшого розвитку економіки обсягу залучення інвестицій; помилки у розробці та управлінні регіональними бюджетними програми; нездатність регіональної влади забезпечувати або частково обмежувати населенню необхідний рівень соціальних послуг (непрямі показники – рівень дитячої смертності, рівень смертності від так званих «соціальних хвороб», рівень інвалідності) тощо; корупція в державному управлінні.

Екологічний ризик, виникає через забруднення навколишнього середовища; техногенні аварії та аварійні ситуації, що спричинені техніко-технологічними особливостями виробничо-господарської діяльності людини, а також накопиченням великої кількості виробничих та побутових відходів; викидами в атмосферу вихлопних газів від двигунів внутрішнього згоряння автомобільного транспорту; застосування мінеральних добрив та засобів захисту рослин тощо. Кримінальний ризик характеризує рівень регіональної злочинності та розміри тіньового сектору економіки в територіально-господарській системі. Визначається через наступні показники: кількість скоєних злочинів, кількість скоєних тяжких злочинів, кількості злочинів економічної спрямованості, а також злочинів, що пов'язані з торгівлею людьми та незаконним обігом наркотиків.

Важливо зазначити, що будь-які методичні підходи до визначення ризику мають суб'єктивні ознаки. Таким чином, визначення впливу ризику на формування інвестиційної привабливості економіки регіону є досить умовною процедурою, яка має суб'єктивні ознаки. Таким чином, визначення впливу ризиків дозволяє підвищити достовірність дослідження та отримати обґрунтовану оцінку інвестиційної привабливості економіки регіону. Четвертий етап. Вибір часового інтервалу оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів. На цьому етапі слід встановити період дослідження інвестиційної привабливості економіки. Okремо обґрунтувати базисний і звітний роки. Період не повинен залежати тільки від наявних статистичних даних, головний критерій вибору є відповідність меті та завданням дослідження.

П'ятий етап. Вибір методу дослідження інвестиційної привабливості економіки регіонів. Для досягнення поставленої мети дослідження обираються способи та прийоми проведення оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів. Розрахунок оцінки інвестиційної привабливості відбувається у запропонованій послідовності: нормування та калібрація показників; розрахунок індикаторів по кожній складовій; розрахунок рейтингової оцінки.

Шостий етап. Вибір методу дослідження інвестиційної привабливості економіки регіонів. Послідовність процедури проведення оцінки інвестиційної привабливості економіки регіону представлена на (рис. 2).

Рис. 2. Процедура проведення оцінки інвестиційної привабливості економіки регіону
Джерело: складено автором

Розрахунок інтегральної оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів відбувається у наступному порядку: стандартизація показників, визнання еталона, калібрація показників, розрахунок інтегрального індексу по кожній складовій інтегральної привабливості економіки регіону, розрахунок інтегральної оцінки інвестиційної привабливості економіки регіонів. Важливо зазначити, що вказані процедури є необхідними для приведення різновимірних показників до загальної розмірності з метою їх співставлення та порівняння.

Висновки. Таким чином, під оцінкою інвестиційної привабливості економіки регіонів доцільно розуміти процедуру визначення інвестиційного потенціалу регіону, яка полягає у наступному: 1) визначення мети та завдань оцінки; 2) визначення об'єктно-орієнтованої бази даних; 3) визначення ризиків, що впливають на інвестиційну привабливість економіки регіонів; 4) вибір часового інтервалу; 5) вибір методу дослідження.

Література:

1. Безрукова Т. Л. Факторы оценки инвестиционной привлекательности. *Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований*. 2015. №3-3. С. 415-418.
2. Вдовин С. М. Инвестиционная привлекательность как фактор устойчивого развития региона. *Экономический анализ: теория и практика*. 2014. №41 (392). С. 20-27.
3. Греськів О. Б. Методика оцінки інвестиційної привабливості регіону. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2016. №3(32). С. 153-158.
4. Масленникова Е. В. Инвестиционная привлекательность региона: методики оценки и рейтинги инвестиционной привлекательности. *Вестник факультета управления Челябинского государственного университета*. 2017. № 2. С. 37-40.
5. Момот Т. В. Інвестиційна привабливість акціонерного товариства: удосконалення сучасних методик оцінки. *Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління*. 2005. № 4(34). С. 117-122.
6. Мякшин В. Н. Факторы инвестиционной привлекательности региона и их оценка. *Инвестиционная политика региона*. №14 (341). 2014. С. 23-33.

7. Mustafakulov S. Investment Attractiveness of Regions: Methodic Aspects of the Definition and Classification of Impacting Factors. *European Scientific Journal, ESJ*, 2017. №13 (10), 433 p.

8. Shlychov V. V. Economic mechanisms of management of resource potential *Journal of economics, law and sociology*. № 2. 2007.

9. Ghozibekov D. G. Financing problems of investments. *Doctoral dissertation*. Т. 2002. P-33.

10. Biyakov O. A. Regional economic space: measuring the potential of use. *Synopsis of the thesis of the doctor of economic sciences. Kemerovo*, 2005. p-42.

References:

1. Bezrukova, T.L. (2015), "Investment attractiveness assessment factors", *International Journal of Applied and Basic Research*, № 3-3, pp. 415-418.
2. Vdovin, S.M. (2014), "Investment attractiveness as a factor of sustainable development of the region", *Economic analysis: theory and practice*. № 41 (392), pp. 20-27.
3. Greskiv, O.B. (2016), "Methods for assessing the investment attractiveness of the region", *Collection of scientific works of the Tavriya State Agrotechnological University (economic sciences)*, №3 (32), pp. 153-158.
4. Maslennikova, E.V. (2017), "Investment attractiveness of the region: assessment methods and ratings of investment attractiveness", *Bulletin of the Faculty of Management of the Chelyabinsk State University*, №2, pp. 37-40.
5. Momot, T.V. (2005), "Investment attractiveness of a joint-stock company: improvement of modern valuation methods", *Manager. Bulletin of Donetsk State University of Management*, № 4 (34), pp. 117-122.
6. Myakshin, V.N. (2014), Faktory investicionnoj privlekatel'nosti regiona i ih ochenka. [Factors of investment attractiveness of the region and their assessment], *Investment policy of the region*, №14 (341), pp. 23-33.
7. Mustafakulov, S. (2017), "Investment Attractiveness of Regions: Methodic Aspects of the Definition and Classification of Impacting Factors", *European Scientific Journal, ESJ*, №13(10), 433 p.
8. Shlychov, V.V. (2007), "Economic mechanisms of management of resource potential", *Journal of economics, law and sociology*, № 2.
9. Ghozibekov, D.G. (2002), "Financing problems of investments", *Doctoral dissertation*. Т., P-33.
10. Biyakov, O.A. (2005), "Regional economic space: measuring the potential of use", *Synopsis of the thesis of the doctor of economic sciences. Kemerovo*, p-42.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2020 р.